
P o g l e d i

HRVATSKA INOZEMNA PASTVA

Vladimir Stanković, Zagreb

UDK: 262.2+266.2 (100=862)

253(091) (100=862)

Primljeno 11/2000

*Crkveni dokumenti o pastoralu selilaca**

Sveta je Stolica 1978. godine objavila "Pismo biskupskim konferencijama o Crkvi i svijetu u pokretu" u kojem se kaže: "Crkva je, želeći dosegnuti poganski svijet, najprije nastojala svući sa sebe židovski izgled. Da bi pošla u susret barbarima (tj. narodima izvan grčko-rimskog kulturnog kruga), odbacila je tek stečeni lik rimskog mentaliteta. Da bi se stavila na raspolaganje svemu čovječanstvu, naprezala se da se otvori svim kulturama. Danas Crkvu to isto raspoloženje vodi da kvascem evanđelja prožme selilačku stvarnost, da po mogućnosti i od te stvarnosti učini put ispunjenja svoga poslanja."

Iz ovog se citata vidi da se povijest Crkve svrstava u pet važnih povijesnih razdoblja: židovsko, grčko-rimsko, općeevropsko (pokršćavanje evropskih naroda), općesvjetsko (misije u prekomorskim zemljama) i razdoblje 20. stoljeća s velikim migracijama koje traje i još će potrajati. Prema tome, pastoral selilaštva nije samo neka skrb za malu skupinu ljudi nego je to zadatak Crkve jednak onome u spomenutim povijesnim epohama.

Ta je stvarnost našla svoj odraz u Zakoniku kanonskoga prava iz 1983. godine, koji govori o seliocima i o dužnosti župnika i biskupa da se za njih posebno brinu. O tome govore kanoni 208, 215, 383, 518, 568 i drugi. No Zakonik ne ukida postojeće dokumente o dušobrižničkoj skrbi za migrante, a posebno ne instrukciju "De pastoralu migratorum cura" iz 1969. godine, na čijim se smjernicama

* Ovaj je referat bio pripremljen za promociju knjige don Ante Klarića "Povijest Hrvatske katoličke misije u Aucklandu (Novi Zeland) 1904-1999." 10. listopada 2000. u Splitu, ali je autor u zadnji čas bio spriječen prisustvovati.

i propisima i danas odvija organizirana pastoralna skrb za katolike, koji su se privremeno ili trajno iselili iz svojih domovinskih župa, a još se nisu uklopili u redoviti pastoral svoje nove domovine. Ta se instrukcija temelji na koncilskom dekretu *Christus Dominus* koji u 18. točki kaže: "Posebnu brigu treba voditi o vjernicima koji zbog svojih životnih prilika nisu u mogućnosti da se dovoljno koriste redovitom i općom pastirskom službom župnika ili su posve bez nje. Ovdje možemo ubrojiti emigrante, prognanike i izbjeglice... Biskupske konferencije trebaju brižljivo proučavati neodgodiva pitanja koja se tiču spomenutih kategorija vjernika. Prikkladnim sredstvima i ustanovama neka se zajednički i složno pobrinu za duhovno dobro tih vjernika." Ovaj je koncilski tekst potaknuo na reviziju i podanašjenje dotad važeće konstitucije *Exsul Familia* iz 1952. godine, koja je nazvana *magna charta iseljeničkog pastoralala*. No Crkva je u posljednjih sto godina izdala i mnogo drugih relevantnih dokumenata o pastorizaciji selilaca i oni su sabrani u jednom omašnom svesku pod naslovom: "Chiesa e mobilita umana" 1883.-1983. No od svih je dokumenata najvažnija spomenuta Uputa o pastoralnoj brizi za migrante iz 1969. godine.

A što se tiče spomenutih pojmova: migranti, emigranti, selioci i sl. neka mi bude dopušteno samo ukratko reći na koga se sve odnosi selilačko dušobrižništvo. Svakako na one koji su se trajno iselili iz svoje domovine s nakanom da se više ne vrate, ali tu su i oni koje smo nekoć nazivali "radnici na privremenom radu u inozemstvu", tu su izbjeglice koji su zbog raznih prilika ili zbog elementarnih nepogoda morali na dulje vrijeme napustiti svoje gradove i sela i otići u drugu zemlju, tu su i prognanici koji su ostali u vlastitoj državi, ali su morali napustiti svoje i otići u neki drugi kraj. Migranti ili selioci su i studenti koji nekoliko godina studiraju u drugoj zemlji, tu su i visoki tehnički stručnjaci koji pod ugovorom rade nekoliko godina u nekoj drugoj zemlji. Među svima spomenutima ima jednih koje svrstavamo u tzv. prisilne migracije kad je netko morao napustiti svoju domovinu zbog političkih progona ili zbog nepodnosive bijede ili one dobrovoljne, kad se odlazi u svijet na studij, specijalizaciju, radi bolje zarade, zbog bračnih problema i slično. No kad se danas govori o problemu iseljeničtva, onda se općenito misli da milijunska mnoštva izbjeglica čiji se broj zbog raznih političkih previranja u pojedinim zemljama stalno povećava. Postoje legalni migranti koji u neku zemlju dolaze s urednim dokumentima, s ulaznim vizama i radnim ugovorima, ali danas ima sve više i onih koji su ilegalni (clandestini), koji su u nekoj zemlji samo u tranzitu, kao npr. u posljednje vrijeme brojni Kurdi, Kinezi i drugi koji preko BiH i Hrvatske ilegalno žele na Zapad. No, kod nas je to pojava još uvijek

zanemariva ako se zna da npr. u Sjedinjene Američke Države svake godine po nekoliko stotina Latinoamerikanaca ilegalno dolazi iz Meksika. Da to nije samo humanitarno pitanje pokazuje i činjenica da je u Katoličkoj crkvi u SAD-u broj španjolskih govornika katolika postao gotovo tako velik kao i onih engleskih, dok npr. u Kaliforniji ima više katolika hispanoamerikanaca nego starosjedilaca. Zato su američki biskupi odredili da se u svim katoličkim bogoslovijama ima učiti i španjolski. Kad se tumače pojmovi, onda je dobro podsjetiti na sintagmu "politička emigracija". Takve za nas Hrvate danas više nema, a značila je onu kategoriju Hrvata u svijetu koji su u nekoliko valova prisilno napustili Hrvatsku iz političkih razloga: neposredno poslije Drugoga svjetskog rata 1945. godine, u kasnijim godinama ilegalno napuštanje domovine zbog političkog progona, prelaženje među aktivne političke borbe za rušenje Jugoslavije i zbog toga odbacivanje pasoša te države. Sve one koji nisu htjeli ili smjeli dolaziti u domovinu, tadašnje su jugokomunističke vlasti nazivale "ekstremnom emigracijom". Nasuprot njima, postojao je i pojam "pasošari", koji su upotrebljavali ti politički emigranti da bi njime označili one koji su imali jugoslavensku putovnicu, s kojom su manje-više redovito dolazili na godišnji odmor ili inače svojim kućama. Kad već tumačimo pojmove, riječ "hrvatski iseljenik" ne može se doslovno primijeniti na onaj segment hrvatskoga nacionalnog korpusa, koji stručno nazivamo "Hrvati u susjednim zemljama", koji se raspalom Austro-Ugarske Monarhije 1918. godine našao u novostvorenim državama: Austriji, Mađarskoj, Čehoslovačkoj i Rumunjskoj. Isto se ponavlja i s raspalom Jugoslavije, pa bi nekako teško bilo reći da su Hrvati u Vojvodini ili u Boki kotorskoj iseljenici, ali svakako se svrstavaju u skupinu onih u "susjednim zemljama". To očito nije samo etničko ili političko pitanje, jer bi se netko mogao zapitati: ima li Crkva u Hrvatskoj dužnost i obvezu pastoralno pomagati spomenutim hrvatskim katolicima na isti način kao što se brine za one u Njemačkoj ili u Novom Zelandu?

O pastoralnoj skrbi Crkve za hrvatske iseljenike

Organizirana briga Katoličke crkve za hrvatske iseljenike počinje prije 106 godina, točnije u kolovozu 1894., kad je u Pittsburghu u Pensilvaniji, u Sjedinjenima Američkim Državama, hrvatski svećenik Dobroslav Božić – kojega je na molbu hrvatskih iseljenika onamo poslao đakovački biskup Strossmayer – okupio na hrvatskoj misi velik broj hrvatskih katolika. Ondje je sagrađena i župna crkva sv. Nikole, prva hrvatska crkva u iseljeništvu koja i danas tamo stoji. Tijekom jednog stoljeća broj je hrvatskih župa ili misija u iseljeništvu

narastao na 192, a broj svećenika poslanih u hrvatsku inozemnu pastvu na 252, kojima u pastoralnom i socijalnom radu pomažu brojni laici i redovnice, tako da u strukturama naše inozemne pastve danas djeluju 542 osobe. Dok je preko polovica naših inozemnih pastoralnih središta osnovana u posljednjih 40 godina, treba istaknuti da je najveći broj hrvatskih etničkih župa u Americi osnovan u prva dva desetljeća 20. stoljeća. Iako u to vrijeme ni pri Svetoj Stolici ni u domovinskoj Crkvi nije bilo brojnih struktura za koordinaciju inozemne pastve kakve imamo danas, ipak su već tada upravo bujale raznovrsne inicijative za pomoć iseljenicima. Tako se zna da su prije Prvoga svjetskog rata neki naši biskupi slali u Ameriku ne samo svećenike nego i bogoslove koji su se u tamošnjim bogoslovijama pripremali za rad među sunarodnjacima. A hrvatski su se franjevci (zagrebački franjevac Irenej Petrićak) već 1912. uključili u Slavenski komisarijat, koji je franjevački general iz Rima ustanovio za pastoralno djelovanje među doseljenicima u SAD-u iz Hrvatske, Slovenije i Slovačke, koji je 1926. postao Hrvatskim komisarijatom, a danas se zove Kustodija svete Obitelji sa sjedištem u Chicagu i ovisna je o Hercegovačkoj franjevačkoj provinciji. Hrvatski dominikanci dolaze u Chicagu 1922., a franjevci trećoredci u Pittsburgh 1926. godine. Isusovci su neko vrijeme u St. Louisu 1925., a konventualci 1929. godine dolaze u Argentinu. U to vrijeme idu za našim iseljenicima i mnoge ženske redovničke zajednice, najprije u Sjedinjene Američke Države, a potom u Argentinu, Čile, Peru, Urugvaj i Paragvaj, a poslije Drugoga svjetskog rata u Kanadu i Australiju. U isto vrijeme i pojedini naši biskupi šalju svoje biskupijske svećenike, a pomalo sinovi i kćeri naših iseljenika postaju svećenicima i redovnicama pa se i neki od njih uključuju u dušobrižništvo i prosvjetni rad sa svojim sunarodnjacima. U isto se vrijeme i u domovini pokreću razne inicijative u korist duhovnog zbrinjavanja iseljenika. U Zagrebu se 1912. godine osniva Društvo sv. Rafaela za zaštitu hrvatskih iseljenika u kojem su najaktivniji zagrebački franjevci i ugledni katolički laici. Društvo usko surađuje s našim biskupima, u čije ime tadašnji zagrebački franjevački provincijal Rafael Rodić, poslije beogradski nadbiskup, putuje u SAD da prouči stanje naših iseljenika. Kasnije s Društvom u ime episkopata puno surađuje hvarski biskup Miho Pušić, koji potiče biskupe i redovničke zajednice da svoje svećenike i redovnice pošalju za iseljenicima. Rad je Društva poslije oživio nadbiskup Alojzije Stepinac, koji je 1940. godine pokrenuo i list "Hrvat u tuđini", a i sam je početkom Drugoga svjetskog rata slao svećenike mnogobrojnim hrvatskim radnicima na radu u Njemačkoj. U zagrebačkoj bogosloviji osniva se 1930. godine pri Zboru duhovne mladeži zagrebačke posebna Narodno-obrambena

sekcija, koja bogoslove upoznaje s iseljeničkom problematikom i uspostavlja veze s Hrvatima u Istri (koja je tada bila pod Italijom), u Austriji, Mađarskoj, Rumunjskoj, SAD-u, Argentini i Novom Zelandu.

KRATAK PRIKAZ HRVATSKIH ŽUPA I MISIJA U ISELJENIŠTVU

1. *Susjedne zemlje*

Hrvatske župe u austrijskom Gradišću, Mađarskoj, Rumunjskoj, Južnoj Italiji (a sada i u Vojvodini i Boki kotorskoj) ne možemo uključiti u strukturu hrvatske inozemne pastve zato što one spadaju pod redovitu jurisdikciju tamošnjih biskupa. Ipak, Crkva u Hrvatskoj podržava s njima vezu i nastoji im pomoći, posebno slanjem vjerskog tiska i knjiga povijesnog, općekulturnog i vjerskog sadržaja. U Austrijskom se Gradišću nekih 30-ak župa mogu više-manje nazivati hrvatskima i one se sve nalaze u biskupiji Eisenstadt (Željezno), dok takvih u Mađarskoj ima blizu 40, i to u biskupijama Győr, Szombathely, Pecs i Kalocsa. U rumunjskom Banatu, u biskupiji Temišvar, pet župa ima sasvim hrvatski karakter: Karaševo, Lupak, Klokočići, Vodnik i Ravnik i one već godinama daju veći broj svećeničkih zvanja. U južnotalijanskoj biskupiji Termoli-Larino, u pokrajini Molise imaju tri župe u kojima je pretežna većina pučanstva hrvatskog podrijetla i splitski su franjevci tamo desetak godina imali svoga župnika, ali se moliški hrvatski dijalekt nije mogao uvesti u liturgiju koju imaju na talijanskom jeziku.

2. *Prekomorske zemlje*

U Sjedinjenim Američkim Državama ima još nekih 30-ak župa koje se zovu "Croatian Catholic Parish", ali se njihov broj smanjuje, a i u onima koje će još potrajati prevladava engleski jezik. Tu su na djelu prirodni asimilacijski procesi koji ne štede ni jednu stariju doseljeničku skupinu koja se ne pomlađuje dolaskom novih useljenika. To jednako zahvaća sve doseljeničke skupine pa su američki biskupi prisiljeni zatvarati male etničke župe među kojima se već našlo i nekoliko hrvatskih. U posljednje se vrijeme i u domaćem tisku pojavljuju članci o tužnoj sudbini najstarije hrvatske crkve u Americi, one sv. Nikole u Pittsburgu, koju zbog trase nove autoceste kane srušiti ili "preseliti". U hrvatskoj pastvi SAD-a najbrojniji su franjevci iz Kustodije sv. Obitelji, a tu su i franjevci iz Splita, konventualci, trećoredci i dominikanci, dok biskupijski svećenici uglavnom pripadaju američkim biskupijama. Od redovnica

imamo franjevke, dominikanke, milosrdnice, Klanjateljice Krvi Kristove i Kćeri Božje ljubavi.

Za razliku od SAD-a, u Kanadi je svih 19 hrvatskih župa i crkava osnovano i sagrađeno u posljednjih 40-ak godina, a svih je 24 svećenika rođeno u domovini od kojih je 14 redovnika i deset biskupijskih svećenika: redovnici su iz splitske i mostarske franjevačke provincije i jedan konventualac, dok su ostali iz biskupija Zagreb, Varaždin, Đakovo, Mostar, Sarajevo i Banja Luka. Njima pomažu sestre milosrdnice, Služavke Malog Isusa, dominikanke, Kćeri milosrđa i Sestre bezgrešnog začeca. Sam sastav hrvatskog iseljeničtva u Kanadi, koje je znatno mlađe od onoga u Americi, daje osnovnu intonaciju društvenom i pastoralnom radu, a jednako tako i političkom, i to u hrvatskom državotvornom smislu.

Psihoprofil hrvatskog iseljeničtva u Australiji uvelike nalikuje onom u Kanadi, što se moglo osjetiti i u vremenu Domovinskog rata, kad su se naši u Australiji natjecali s Hrvatima u Kanadi tko će više pridonijeti oslobođenju i obnovi Hrvatske. Slično se može reći za hrvatsko dušobrižništvo: svih je 14 naših misija osnovano u posljednjih 40-ak godina i svih je 16 svećenika rođeno u domovini. Oni dolaze iz nadbiskupija Sarajevo, Split i Rijeka, te iz sarajevske i franjevačke provincije. A svih 11 hrvatskih redovnica pripadaju zajednici Klanjateljica Krvi Kristove.

O jedinjoj Hrvatskoj katoličkoj misiji na Novom Zelandu objavio je značajnu knjigu don Ante Klarić, koji je pod naslovom "Povijest Hrvatske katoličke misije u Aucklandu (1904.-1999.)" opširno donio ne samo dragocjene povijesne podatke o tom segmentu hrvatskog iseljeničtva "pod Južnim križem", nego je dao i vjernu fotografiju sadašnjeg stanja iseljenika općenito i posebno velike zauzetosti za njih u raznovrsnim aktivnostima don Ante i njegovih suradnika u Misiji.

Iako u Južnoafričkoj Republici postoji u Jahannesbourghu samo jedna naša misija, njezin voditelj zaderski franjevac iz novoizgrađene crkve sv. Jeronima vodi pastvu za nekoliko tisuća hrvatskih iseljenika od Pretorije do Cape Towna i Durbanu.

Očekivalo bi se da će na Južnoameričkom kontinentu, gdje živi nekoliko stotina tisuća hrvatskih iseljenika, biti barem toliko hrvatskih župa koliko u jednoj Kanadi ili Australiji, no tome, nažalost, nije tako. Danas službeno postoje samo tri "Centro Religioso Croata", i to dva u Argentini i jedan u Peruu. Tome je nekoliko razloga, a najglavniji je u tome što, osim nekoliko desetaka tisuća hrvatskih političkih emigranata poslije Drugoga svjetskog rata, na taj kontinent nisu dolazili novi hrvatski doseljenici. No to ipak ne

znači da se među hrvatskim katolicima u tom dijelu svijeta nije aktivno radilo. Dapače, neko je vrijeme na tom kontinentu bilo i do 50 hrvatskih svećenika, mahom političkih emigranata, koji su se - najviše zbog manjka klera u mjesnim Crkvama - uključili u rad domaće Crkve, ali su aktivno djelovali i među Hrvatima. U Argentini, službeno hrvatsku pastvu u dva centra vode zadarski franjevci, a u Peruu jedan svećenik iz Banje Luke. No Južna je Amerika puna svećenika hrvatskog podrijetla, pa ima i nekoliko biskupa, posebno u Argentini i Čileu.

Ukratko, premda u prekomorskim zemljama živi znatno najveći dio hrvatskog iseljeničtva, na tim kontinentima ima manji broj naših hrvatskih crkvenih struktura: ukupno 69, dok ih u zemljama Zapadne Europe ima 123.

3. Zapadna Europa

Crkveno pravni položaj naših misija u 12 zemalja Zapadne Europe (ovdje smo uključili i Sloveniju) utemeljen je na propisima vatikanske Upute o pastoralnoj brizi za migrante iz 1969. i novog Zakonika kanonskoga prava iz 1983. godine. Sve te misije - uz rijetke iznimke - imaju naslov "Missio cum cura animarum", iako u pojedinim zemljama službeni nazivi variraju prema običajima mjesne Crkve. Zapravo, to su personalne župe kojima je mjesni biskup odredio područje na kojem naš misionar ima jurisdikciju koju mu podjeljuje tamošnji biskup, dok domovinska Crkva ima ulogu predlagatelja. Velika je većina tih misija osnovana poslije 1969. godine, otkako je pri Biskupskoj konferenciji u Zagrebu uspostavljeno Vijeće za hrvatsku migraciju i otkako je ravnateljem hrvatske inozemne pastve bio imenovan svećenik zagrebačke nadbiskupije Vladimir Stanković.

Po zemljama raspored misija izgleda ovako: Njemačka 86, Švicarska 13, Austrija 8, Švedska 4, Francuska 3, po 2 Belgija i Slovenija i po jednu misiju imaju Norveška, Danska, Velika Britanija, Nizozemska i Luksemburg. Posljednje su godine osnovane tri nove misije, i to u Švedskoj, Švicarskoj i Njemačkoj, ali se na neki način utrnula misija u Mulhouseu u Francuskoj.

Pastoralna se djelatnost u ovim misijama uvelike razlikuje od one u prekomorskim zemljama, a to najviše zbog toga što u Europi, uglavnom, nemamo vlastite crkve nego se služimo župnim mjesnim crkvama i kapelama. Isto su tako rjeđe velike župne dvorane i ostale prostorije, kojih u prekomorskim zemljama ima u obilju. U Europi je sve nekako bilo usmjereno na privremenost, no ona se pretvorila u

trajan ostanak, pa više nikako nije primjerena sintagma "radnici na privremenom radu u inozemstvu". Inače, u dušobrižništvu su glavni događaji nedjeljne mise, koje se na hrvatskom jeziku u svim tim zemljama slave u više od 500 mjesta do kojih treba katkad putovati i po nekoliko desetaka kilometara. Od tzv. klasičnog pastorala neodvojiv je i socijalni rad, kojim se bave kvalificirani Caritasovi socijalni radnici, laici i časne sestre. Budući da je način rada novih misija u Zapadnoj Europi svima dobro poznat, ne treba se na tome dulje zadržavati. Zato prijedimo na razmišljanja o budućnosti.

BUDUĆNOST NAŠIH INOZEMNIH MISIJA

U posljednje se vrijeme više puta čuje pitanje: kakva je budućnost hrvatskih inozemnih misija i župa? Naravno, to se pitanje jednako odnosi i na druge iseljeničke skupine. Instrukcija "De pastorali migratorum cura" tu ništa ne precizira nego samo tvrdi da će strane misije postojati "dok to bude potrebno".

a) Povijesno iskustvo pokazuje da se neke misije poslije više desetljeća uspješnog rada pomalo same gase, kao npr. i hrvatske župe u Pensilvaniji u Americi. Razlog je u prirodnoj integraciji i asimilaciji, po kojoj sve iseljeničke skupine - ako ne dođe do nekih novih masovnijih dolazaka - polako urastaju u život većinskog pučanstva nove domovine. Npr. u matici krštenih hrvatske župe sv. Nikole u Pittsburgu bilo je 1910. godine zabilježeno 310 krštenja, a danas ih nema ni trideset.

b) Do utruća nacionalnih župa, odnosno do ubrzanja toga procesa može doći zbog odluke nadležnih crkvenih vlasti iz nekoliko razloga: nedostatak svećenika dotičnog jezika; starost i izumiranje župljana koji su tim jezikom govorili; tako mali broj župljana da više nisu kadri održavati crkvu i župni stan. Iako je taj proces već na djelu u Americi (i to ne samo za Hrvate), on se, posebno za manje misije, predviđa i u Zapadnoj Europi. Primjerice, prije dvije godine je otišao u mirovinu hrvatski dušobrižnik za cijelu istočnu Francusku sa sjedištem u Mulhousu i do danas mu se nije mogao naći nasljednik. Zašto?

c) Za razliku od onih godina prije demokratskih promjena, sada hrvatski biskupi i redovnički poglavari teško daju svoje svećenike za inozemnu pastvu: jedno, što je i u domovini svećenika sve manje; drugo, što su se otvorila nova područja pastoralnog djelovanja u domovini.

d) U javnosti je izazvala uznemirenost vijest da njemački biskupi kane zatvoriti naše misije. Istina je u ovome: Crkva u Njemačkoj, kao

i u cijeloj Zapadnoj Europi, suočena je s naglim padom svećeničkih zvanja. Nijemci kao Nijemci, sustavno proučavaju taj fenomen i nastoje se pripremiti za budućnost. Zato planiraju reorganizaciju svojih župa za koje više neće imati svećenika. U tu opću reorganizaciju moraju se uklopiti i misije za strance, i to na taj način da će strani svećenici morati pripomoći u njemačkim župama, negdje će im se povjeriti i uprava tih njemačkih župa, s time da vode posebnu brigu i za svoje sunarodnjake, a strane misije koje već i nemaju znatan broj članova bit će ukinute i pripojene onima u većim centrima. U perspektivi takvih planova, danas njemački biskupi za nove strane misionare traže dobro poznavanje njemačkog jezika i spremnost uklapanja u njemačku pastvu.

e) No neovisno o njemačkim planovima, faktično stanje među strancima, posebno mladima, pokazuje da su se oni potpuno integrirali u život Njemačke države i društva i da je jedino još Crkva ta koja poštuje slobodu savjesti i želju stranaca da svoje najintimnije vjerske osjećaje i običaje mogu izražavati na vlastitom jeziku i u krugu organizirane vjerske skrbi u etničkim župama ili misijama. No kada dođe do potpune asimilacije u kojoj se ne poznaje više ni jezik stare domovine, onda je prirodno da se strani katolici spontano uključe u život mjesne župe. Taj proces koji u Americi traje već cijelo stoljeće, u Europi je danas mnogo brži, i to zbog modernog načina života: TV u svakoj kući, dječji vrtići, škole, radno mjesto, rekreacija i sav javni život je na jeziku većinskog naroda.

f) Ako je takav razvoj neminovan, netko će pitati zašto je onda dušobrižništvo na raznim jezicima i potrebno? Jest potrebno, jer ono je most koji katoličke vjernike iz domovinske Crkve na jednoj obali sustavno prati i, čuvajući u njima vjeru, predaje ih na drugoj obali Crkvi u novoj domovini u kojoj su oni odlučili ostati.

SADAŠNJI ODNOSI DOMOVINE I ISELJENIŠTVA

U Zagrebu je 27. lipnja 2000. u organizaciji Kluba hrvatskih povratnika iz iseljništva organiziran okrugli stol s temom "treba li domovini hrvatsko izvan domovinstvo?" Održani su referati s naslovima "Treba li Hrvatska diplomatska predstavništva u hrvatskim zajednicama?", "Koliko je hrvatsko iseljništvo pomoglo domovinu posljednjih deset godina?", "Je li Hrvatska od useljeničke ponovo postala iseljenička država?". A delegat za hrvatske svećenike u Njemačkoj, splitski franjevac fra Josip Klarić obradio je temu: "Može li hrvatsko izvan domovinstvo pomoći Hrvatskoj i što ono očekuje od Hrvatske?" Iz same je formulacije ovih referata, a još više iz diskusije bilo vidljivo da tu postoje neke dileme, da ne kažem

napetosti, između sadašnjeg državnog vodstva i hrvatskog iseljeničtva. Ali i u samom je iseljeničtvu došlo do znatnih promjena u odnosu prema domovini, odnosno prema novim nosiocima vlasti koji kao da ne razumiju baš najbolje problematiku iseljene Hrvatske ili pak svjesno zauzimaju određene stavove. U svakom slučaju, zanos s kojim su Hrvati izvan domovine prihvatili oslobođenje Hrvatske, za koju su dali vrlo veliku materijalnu pomoć, kao da je splasnuo jer da ova i ovakva Hrvatska nije ona i onakva o kojoj su oni sanjali i u koju bi se željeli vratiti. Spomenuti je fra Josip Klarić u svom izlaganju dotakao ove točke: Desetljeće hrvatske dijasporice; Hrvati u Njemačkoj; prva generacija gastarbajtera; druga generacija - djeca gastarbajtera rođena ili odrasla u Njemačkoj; treća generacija - hrvatska djeca s njemačkim državljanstvom; ilegalci - radnici na crno, ilegalne izbjeglice; Pomoć dijasporice Hrvatskoj. Nakon što je u uvodu utvrdio da je "Katolička crkva u Hrvata prisutna sa svojim narodom u tuđini od samih početaka iseljavanja hrvatskih ljudi i da upravo Crkvi u Hrvata treba zahvaliti da još uvijek postoji živa hrvatska dijaspora, nacionalno svjesna i snažno povezana s domovinom", Klarić na kraju svog referata postavlja pitanje: što iseljeničtvo očekuje od Hrvatske? I on tu, između ostaloga, traži od Hrvatske:

- vratiti povjerenje koje je prokockano gubitkom milijuna maraka hrvatskih iseljenika uloženi u hrvatske banke i poduzeća, od kojih su neka već ugašena, a neka su pred stečajem;
- porezne olakšice pri osnivanju poduzeća;
- uspostaviti otvorenu komunikaciju i poboljšati komunikaciju (ukidanje Ministarstva povratka i useljeničtva smatram velikim nedostatkom za Republiku Hrvatsku);
- hrvatski iseljenici u SR Njemačkoj očekuju humaniji i kulturniji odnos hrvatskih konzularnih predstavništava, koje sada ne bi trebalo na brzinu zatvarati;
- bolje i iscrpnije informacije s obzirom na promjene carinskih zakona i ostalih odredbi, posebno onih koji se odnose na prava povratnika;
- da se ne zaboravi dijaspora i ponovno protjera u ilegalu;
- da prihvati dijasporu kao dio hrvatskog korpusa.

I Klarić kaže na kraju ovo: "S obzirom na hrvatsku vanjsko-političku orijentaciju integriranja u zapadnoeuropske i sjeverno-atlanske asocijacije, mladi hrvatski iseljenici su upravo oni koji bi mogli pružiti iznimnu pomoć svojoj domovini, odnosno domovini svojih roditelja. Preko te ponude ta bi im domovina postala bližom i dražom."

Zaključak

Iz ovog kratkog prikaza o hrvatskoj inozemnoj pastvi može se vidjeti ne samo njezina povijest tijekom stotinu godina i upoznati sadašnje stanje nego i povijesni okviri u kojima se ona kretala i u kojima se kreće. A ta je pastva zajedno s cjelokupnom hrvatskom dijasporom gledala velike političke promjene u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini: od Austro-Ugarske Monarhije, preko Kraljevine Jugoslavije, Nezavisne Države Hrvatske, Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije do slobodne Republike Hrvatske. Gledala je promjene režima i politike zbog koje su premnogi morali napustiti rodnu grudu, a zbog politike je, nažalost, i danas napuštaju. I sve su te politike na ovaj ili onaj način pokušavale u svoje interesne sfere uvući ne samo brojno hrvatsko iseljeništvo s njegovim političkim i kulturnim ustanovama nego i Crkvu s njezinim hrvatskim katoličkim župama i misijama. Iako se među djelatnicima naših inozemnih crkvenih struktura tijekom proteklih stotinu godina moglo naći rijetkih pojedinaca koji su više služili određenim politikama nego Bogu, Crkvi i duhovnom dobru iseljenika, ipak se može reći da je naša inozemna pastva u svojoj cjelini odgovorila svom zadatku, da se trudila, a i danas nastoji provesti u život ono što je kardinal Kuharić označio kao njezin cilj, a to je da među hrvatskim iseljenicima promiče bogoljublje, čovjekoljublje i rodoljublje.

KROATISCHE AUSLANDSSEELSORGE

Zusammenfassung

Der Autor geht von kirchlichen Dokumenten aus, die sich mit dem Problem der Migration befassen. Dann beschreibt er kurz die Geschichte, erörtert die Gliederung und spricht die Probleme an, mit denen sich die Kroatenseelsorge im Ausland konfrontiert sieht. Was anfangs dieses Jahrhunderts in den USA mit der Betreuung der kroatischen Einwanderer begonnen hat, ist inzwischen weltweit auf 192 Pfarreien angewachsen, in deren pastoralen und sozialen Einrichtungen 252 Priester und eben soviel Laien als Mitarbeiter tätig sind. Heute bezieht sich die katholische Seelsorge unter den ausgewanderten Landsleuten auf drei verschiedene Gruppen: es sind Kroaten in Nachbarländern, in der Übersee und in Westeuropa.

Die kirchliche Betreuung von Migranten steht in der Tat an einem Wendepunkt. Eine verstärkte soziale und kulturelle Integration

der Emigranten in den Gastländern und eine Verringerung des Zuzugs von neuen Auswanderern führt zu deren festen Einbildung in die Pastoral des Gastlandes oder zur Schliessung der Auslandsseelsorgestellen.

In den schweren Zeiten der kommunistischen Herrschaft und nicht zuletzt bei der Erlangung der politischen Unabhängigkeit ihres Landes haben die kroatischen Emigranten grosse Verbundenheit und vielfältige Solidarität mit ihrem Heimatland gezeigt. Nach den Parlamentswahlen zu Beginn dieses Jahres kam es jedoch diesbezüglich zur sichtbaren Ernüchterung, ja zu Spannungen mit der neunen Koalitionsregierung. Dessen ungeachtet bleiben die Migranten weiterhin für ihre alte Heimat ein wichtiges Bindeglied im europäischen Integrationsprozess. Rückblickend auf die letzten hundert Jahre der Auslandsseelsorge lässt sich sagen, dass sie ihre Aufgabe voll erfüllt hat: unter den kroatischen Auswanderern die Liebe zu Gott, zu den Menschen und zur Heimat zu fördern.